

Πανταζής, Β. (26.09.2013). Βία και ανθρώπινα δικαιώματα. Στο: *Αυγή, Ημερήσια Εφημερίδα*, <http://www.avgi.gr/article/1015148/bia-kai-anthropina-dikaiomata>

Η ιστορία της ανθρωπότητας αποδεικνύεται όχι μόνο μια διαδικασία συνεχούς εκπολιτισμού, εξανθρωπισμού και ηθικολογίας, αλλά συνοδεύεται, αιώνες τώρα, και από την ανεξίτηλη σκιά της βίας. Η τυπική δομή της έννοιας «βία» συνίσταται από τρία μέρη: ποιος - τι - ποιον. Σε ένα καθημερινό παράδειγμα, λόγου χάρη, παρμένο από το φυσικό περιβάλλον, το «ποιος» θα μπορούσε να είναι «η θύελλα», το «τι» το ρήμα «ξεριζώνει» και το αντικείμενο, το «ποιον», «τα δέντρα» και έτσι αντιλαμβανόμαστε την έννοια της βίας στη φύση. Ο τρόπος γέννησης, ανάπτυξης και μετάδοσης της βίας μεταξύ των ανθρώπων όμως είναι ένα πολύπλοκο και πολύπλευρο θέμα.

Στην προσπάθεια, δημιουργίας μιας κοινωνίας με περισσότερη δικαιοσύνη, όπου όλοι οι άνθρωποι δύνανται να ζουν με αξιοπρέπεια, είναι αναπόφευκτη η ύπαρξη πολλών συγκρούσεων, οι οποίες όμως θα πρέπει να αντιμετωπιστούν

Αν συνδέσουμε τα δομικά χαρακτηριστικά της συνιστώσας «ποιος» και της συνιστώσας «τι», θέτοντας στο επίκεντρο τη βλάβη που προξενείται στο θύμα, τότε λαμβάνουμε την εκτενή έννοια της δομικής βίας, σύμφωνα με τον ερευνητή της ειρήνης Johan Galtung. Αυτή δεν συμπεριλαμβάνει μόνο όλες τις μορφές διακρίσεων, αλλά και την άνιση κατανομή του εισοδήματος, τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και το προσδόκιμο ζωής. Σε ακραίες περιπτώσεις υπάρχει το ενδεχόμενο να κακοποιούνται ή να δολοφονούνται άνθρωποι. Βία ενυπάρχει ακόμα και στην περίπτωση που οι άνθρωποι πεινούν για μια ορισμένη χρονική περίοδο, κατά την οποία αυτό αντικειμενικά μπορούσε να αποφευχθεί.

Μπορούμε ασφαλώς να κάνουμε λόγο για ύπαρξη βίας σε μια κοινωνία ακόμη και όταν αυτή χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό αναλφαβητισμού ή επικρατούν τα ψέματα και η κατήχηση. Σε αυτό το πλαίσιο η συνιστώσα «ποιος» παραμένει ανώνυμη. Η δομική βία, λοιπόν, δεσπόζει εκεί όπου τα άτομα και οι ομάδες εμποδίζονται να χρησιμοποιήσουν το δυναμικό των σωματικών και ψυχικών τους δυνατοτήτων εξαιτίας των πολιτικών και οικονομικών δομών. Η

μορφή αυτή βίας είναι ενσωματωμένη στο σύστημα και εκδηλώνεται με άνισες σχέσεις εξουσίας.

Συνακόλουθα η δομική ή έμμεση βία αποτελεί μία μορφή της πολιτικής βίας. Η πολιτική βία με τη σειρά της νομιμοποιεί την άμεση και δομική βία, δίνοντας στις αρχές το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν βία εναντίον ομάδων που θεωρούνται εχθροί. Η πολιτική βία, βέβαια, δεν είναι ατομική αλλά συλλογική, ενώ οργανώνεται και ασκείται από ομάδες εναντίον άλλων ομάδων ή πολιτικών «στρατοπέδων». Αντίθετα, δεν είναι κάθε συλλογική βία πολιτική, όπως είναι για παράδειγμα η εγκληματικότητα ορισμένων συμμοριών ή οι συγκρούσεις μεταξύ των χούλιγκαν.

Η πολιτική βία (πόλεμος, γενοκτονία, απέλαση, διώξεις, καταστολή «από πάνω» κ.λπ.) διαφέρει σημαντικά, σε ψυχολογικό κυρίως επίπεδο, από την ατομική βία που ασκείται στον διαπροσωπικό ή εγκληματικό τομέα. Σε αυτή τη μορφή βίας διακρίνονται τρία επίπεδα, καθένα από τα οποία με τη σειρά του συμπεριλαμβάνει πολλούς παράγοντες: **1)** τη σχέση μεταξύ των ομάδων, **2)** τις διεργασίες στο εσωτερικό των ομάδων, **3)** τους συμμετέχοντες στις ομάδες. Τα τρία αυτά επίπεδα είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους, ενώ τα χαρακτηρίζει μορφή εξουσίας.

Η πρόληψη και εξάλειψη κάθε μορφής βίας είναι δυνατόν να συμβάλει στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων που αφορούν τους πολίτες και στη συνειδητοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όλοι οι άνθρωποι διαθέτουν το αναφαίρετο και θεμελιώδες δικαίωμα για μία ζωή χωρίς βία. Το δικαίωμα αυτό προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και από το ανθρωπιστικό δίκαιο. Ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται και οι αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης εκτός από την προστασία της ζωής, είναι ένα ακόμα αναφαίρετο δικαίωμα όλων των ανθρώπων.

Στην προσπάθεια, λοιπόν, δημιουργίας μιας κοινωνίας με περισσότερη δικαιοσύνη, όπου όλοι οι άνθρωποι δύνανται να ζουν με αξιοπρέπεια, είναι αναπόφευκτη η ύπαρξη πολλών συγκρούσεων, οι οποίες όμως θα πρέπει να αντιμετωπιστούν. Βέβαια, πολλές από αυτές τις συγκρούσεις που επηρεάζουν τους ανθρώπους σχετίζονται με την ασκούμενη πολιτική και το αξιακό σύστημα της κοινωνίας. Η πρόκληση, πάντως, είναι η λύση αυτών των συγκρούσεων χωρίς βία και η οικοδόμηση νέων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών

σχέσεων. Και αυτό γιατί η προώθηση της ειρήνης, η εποικοδομητική διαχείριση των συγκρούσεων και η ειρηνική πολιτική υποστήριξη αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του τομέα πολιτικής για την ανάπτυξη κάθε πεδίου ανθρώπινης δραστηριότητας.